

INTRYCK

NR 3-4 • ÅRGÅNG 99 • OKTOBER 2020 – FEBRUARI 2021

TEMA: DÖD & LIV

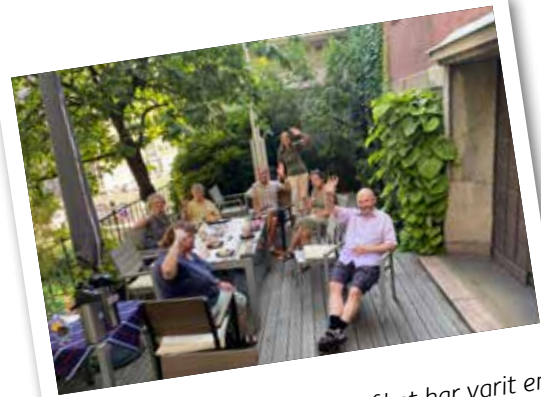
PHILIP DE CROY

- För dig som en dag ska dö.

LEV SÅ LÄNGE DU LEVER

NÄRA DÖDEN

- Jag är inte rädd för döden men vill leva.

Sensommarfikat och Höstfikat har varit en trevlig mötesplats under coronatiden.

Äntligen har vi kunnat mötas i övriga Norge igen. Vi möttes i sång, pyssel och fika.

Tillsammans

En ny termin har startat, om än fortfarande lite anpassad. Här kommer ett smakprov på vad som hunnits med under hösten.

Under sommaren har Babysången arrangerats utomhus. Så kom hösten och sången flyttade in i Margaretakyrkan igen.

Under en helg i september fylldes Stora salen med Gospelsång.

Tio glada och förväntansfulla barn fick ta emot sin bibel i Margaretakyrkan.

12

Synen på den goda döden

14

För dig som en dag ska dö

26

Begravning & dop

28

En medlem berättar

INTRYCK

Nummer 3-4

Ledare	4-5
Kyrknytt	6-7
Läsvärt	9
Reflektion i vardagen	10-11

Tema: **Död & liv**

<i>Synen på den goda döden</i>	12-13
<i>Sveriges enda dödsvetare</i>	14-15
<i>Tills döden skiljer oss åt</i>	18
<i>Rätt och fel i sorgen</i>	24-25

På gång i Oslo	16-17
Din fråga	19
Julen	21
På gång i övriga Norge	22-23
Begravning & dop	26
Husmor tipsar	27
En medlem berättar	28-29
Konfirmation	30
Vännerna informerar	31

”ALLA DESSA DAGAR LEVER VI – BARA EN ENDA DAG SKALL VI DÖ”

Livets alla timmar och dagar är miljontals ögonblick av märkvärdigheter och under, men vi tar dem ofta för givet. Livet med alla känslor, erfarenheter och relationer är för stort för att beskrivas. Vi försöker ibland beskriva det genom poesi, musik, konst och annat men lyckas aldrig fånga det fullt ut. På tal om att fånga – begreppet ”fånga dagen” känns som ett rätt hopplöst företag. Hur kan man fånga livet och tiden som i sig är så flyktiga och hela tiden rör sig framåt?

Nej, livet är en storhet som inte låter sig fångas, men som ändå skall levas minut för minut – just nu. Många menar att det är erfarenheten av att livet är flyktigt, att tiden inte är evig och att vi en dag skall dö, som ger livet värde och gör det meningsfullt. Den tanken finns i detta magasin bland annat hos Philip de Croy. Kay Germeten berättar om hur hennes erfarenhet av att överraskande ha överlevt en svår sjukdomssituation gett en mer intensiv livsglädje.

Den just nu ”hetaste” filosofen i svenskt kultursamtal är Martin Hägglund som skrivit boken ”Vårt enda liv” (orig. This Life). Han odlar tanken på att vår ändlighet, det faktum att vi skall dö, är det som gör vår upplevelse av livet så fantastisk och ger mening. Döden och livet hör tätt samman, och många artiklar i detta nummer behandlar beröringspunkterna mellan de bägge, till exempel artikeln om Euthanasi.

Temat döden och livet känns särskilt relevant sedan mars 2020 eftersom dödens påtaglighet och oron för det dödliga viruset påverkat hela världen samtidigt – allas liv har påverkats. Före mars så kom erfarenheter av död och hur det påverkar vår vardag ofta som enskildas erfarenhet, kontinuerligt, men nu blev det en kollektiv erfarenhet och ett globalt samtalsämne. I bästa fall innebär det en ny uppskattning av somligt i livet som vi tar för självklart, till exempel möjlighet att möta vänner och familj. Framtiden får visa vad konsekvenserna av ”denna tid” blir.

Gud är liv. Det är trons utgångspunkt. ”Det är i Gud som vi lever, rör oss och är till” skriver aposteln Paulus i en av bibelböckerna. I alla gudstjänster och sammanhang som kyrkan erbjuder står därför livet i centrum. Söndagens högmässa är alltid ett firande av Kristi uppståndelse. Dop, konfirmationer och vigslar har självklart livet som tema, men även begravningar och samtalsgrupper om sorg proklamerar först och främst livet. Lägga märke till att temat ”Döden och livet” har satt livet som det sista ledet i begreppspar. Det är avsiktligt. Trons erfarenhet är att det finns liv efter död, och att det ur död kommer liv. Det är det hoppfulla i påskberättelsen och det är det hoppfulla i naturens mönster att efter vinter kommer vår. Det finns ett liv som kommer efter, också efter en pandemi.

Per Anders Sandgren
Kyrkoherde i Svenska kyrkan i Norge

Personal

Per Anders Sandgren Kyrkoherde (präst)
Mob: 97 03 14 92
peranders.sandgren@svenskakyrkan.se

Fabian Åström Präst
fabian.astrom@svenskakyrkan.se

Kristina S Furberg Diakon
Mob: 45 91 53 23
kristina.s.furberg@svenskakyrkan.se

Nina Norrman Kyrkomusiker/kantor
nina.norrman@svenskakyrkan.se

Ami Hall Församlingspedagog
ami.hall@svenskakyrkan.se

Jeanette Hademalm Berg Husmor
jeanette.berg@svenskakyrkan.se

Daniel Löfgren Vaktmästare
daniel.lofgren@svenskakyrkan.se

Gints Kronbergs Vaktmästare
gints.kronbergs@svenskakyrkan.se

Karolina Johansson Kommunikatör
karolina.johansson@svenskakyrkan.se

Lena Hedmar Kanslist
lena.hedmar@svenskakyrkan.se

UR KYRKOBOKEN

DÖPTA

27 juni Maja Edit Røberg

27 juni Karl Emil Thorsager

5 juli Astor Elilas Daiz-Lundahl

16 juli Klara Elisabeth Persson Trogstad

3 oktober Sigrid Olivia Magnusson - Findahl

12 oktober Adam Georg Kjensjord Rylander

VIGDA

25 juli Andre Dick Bipella Sophia Karin Uppman

26 juni Erik Christian Fredrik Larsson & Therese Annelie Constance Sidenbom

DÖDA

Bjørn Hedin

Niklas Sture Nat Hedlund

Telefon: 23 35 32 50

Expeditionens öppettider:
Helgfri måndag–fredag kl. 9–12

Kontaktuppgifter
Hammersborg Torg 8B, 0179 Oslo
Hemsida: www.svenskakyrkan.se/norge
Journalnummer: 46 94 48 42
Bank: Handelsbanken
Norskt konto: 9046 05 05711
Organisationsnummer: 871436142
VIPPS: 10527

Tidningen ges ut gratis till alla bekräftade medlemmar i Svenska kyrkan i Norge.
Prenumerera? Är du inte medlem men skulle vilja prenumerera på magasinet via post kostar det 200 kr/år. Du kan betala via VIPPS-nummer 10527 eller kontonr: 9046 05 05711. Märk betalningen ”Prenumeration” följt av namn och adress. Du kan även få det gratis via epost. Sänd då ett mail till oslo@svenskakyrkan.se

oslo@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare: Per Anders Sandgren
Omslagsbild: Anna- Lena Ahlström
Redaktör och grafisk form: Karolina Johansson
Årgång: 99
Upplaga: ca 14 000 ex.
Tryckt av: Zoom Grafisk.

Kyrkorådet 2020

Ordförande: Mikael Strandberg
Vice ordförande: Beryl Wilhelmsson
Marie-Anne Sekkenes
Maria af Klinteberg Herresthal
Ulrika Löfgren
Gunnar Prytz Leland
Anita M. Hedén Johnsen
Kyrkoherde Per Anders Sandgren
Karin Ibenholt
Suppleanter
Johnny Comstedt, Sara Svensson,
Ulf Hägnefelt, Torbjörn Edlund.

Se hemsidan för information om utskott och arbetsgrupper.

Vad betyder död och liv?

Här nedan kan du läsa två fria tolkningar av temat Död och liv.

Vill du skriva en fri reflektion om nästa tema: Vänner? Sänd ett mail till karolina.johansson@svenskakyrkan.se

FABIAN ÅSTRÖM, PRÄST, NORGE.

Häromdagen promenerade jag förbi Oslo Nye Teater och såg reklam för uppsättningen av musikalen *Så som himmelen*. Jag har inte sett musikalen än, men jag minns filmen med värme. Säkert är ni många som sett den med.

Den världsberömda dirigenten Daniel kommer hem till sin hemby och får frusna relationer att tina. Gabriella som slår sig fri och sjunger att "Det är nu som livet är mitt. Jag har fått en stund här på jorden". Budskapet griper tag i en. Ta chansen! Lev ditt liv nu! Fånga dagen! Glad och stärkt i mig själv nynnade jag på Gabriellas sång ett

bra tag efter att eftertexten rullat förbi. Samtidigt finns det något som tar emot. "Jag har fått en stund här på jorden" Men sen då? Om jag inte orkar leva mitt liv fullt ut? Om jag inte kan? Om omständigheter som jag inte råkar på hindrar mig från att blomma ut och nå min fulla potential? Är livet då bara den kamp som är här och nu? Finns det inget mer? Vi är så vana vid att prata om liv och död, men i kyrkan vänder vi på ordföljden - död och liv. Det bibliska perspektivet är nämligen det motsatta. Döden först, sen livet. Allt vi ser är förgängligt.

Höstens gulnade blad påminner oss om det. Livets korthet och ändlighet. Men efter döden kommer livet. Jesus har gett oss ett löfte om uppståndelsens eviga liv. Där tror jag inte att vi behöver känna någon stress över att fånga dagen. Där är det Dagen som fångar oss.

MALIN S.E BRATTSTRÖM, OSLO.

Jag står med min dammsugare över det vackra spunna nätet, som för dess skapare ger näring och liv, men för de andra små, ångest och död.

Jag ser spindeln rädda sig undan, då låter jag min dammsugare förstöra hans fångredskap.

Samtidigt som jag skapar en ny tomhet i hörnet i det gamla huset, skapar jag också nya möjligheter för andra små och kanske för nya spindlar.

Så är det i världen, på alla nivåer. Den enes bröd den andres död och livet går vidare.

OM BEGRAVNING OCH GRAVAR

Förr eller senare väcks frågan om begravning – och som utlandssvensk är det sällan enkla svar på de frågorna.

Här i Norge

Är du folkbokförd i Norge har du rätt att få en fri gravplats på kommunens begravningsplats. I fråga om gravplats spelar alltså medlemskap i ett tros- och livssynssamfund ingen roll. Kostnader kan uppstå vid svepning, kremation, inköp av kista, transport och liknande, men sådana kostnader är inte heller kopplade till medlemskap i ett trossamfund – det får alla betala för med privata medel.

Det är enbart i samband med ceremonier, det som i kristen tradition heter begravningsgudstjänst, som trossamfundstillhörighet har betydelse. Här i Norge är den Norska kyrkan ofta generös och låter medlemmar av Svenska kyrkan få använda kyrkorummen och inte sällan bistår de med gudstjänsten. En avgift för präst, kyrkorum och eventuellt vaktmästare och musiker kan uppkomma. Som medlem i Svenska kyrkan har du självklart möjlighet att ha begravningsgudstjänsten i Margaretakyrkan i Oslo utan kostnad. I Trondheim, Bergen och Stavanger är det också möjligt att ha begravning, dock bara vid de tillfällen som präst och kantor är på plats. Vill man som svensk ha begravningsgudstjänsten i

Sverige kan man först kremeras i Norge och sedan fraktas hem för en begravningsgudstjänst. Detta alternativet kan bli billigare än att frakta kistan.

I Sverige

Önskar man ha gravplats i Sverige ska man vända sig till den församling som man önskar gravsättas i. Är man medlem i Svenska kyrkan och har anknytning till platsen är oftast församlingarna mycket generösa med att erbjuda plats. Som utlandssvensk betalar man inte svensk gravavgift, vilket är den avgift alla boende i Sverige betalar för begravningsväsendet, oavsett trossamfundstillhörighet. Det innebär att det kan tillkomma avgifter för gravöppning eller liknande, men erfarenheten är att församlingar är mycket flexibla och generösa mot utlandssvenskar som önskar gravsättas i hembygden. Tag kontakt med den lokala kyrkogårdsförvaltningen för mer information.

Per Anders Sandgren, kyrkoherde

Ansvara för att din familjs totalekonomi harmonierar med de norska reglerna

www.invento.no
tel 48 84 73 43
post@invento.no

Invento
KAPITALFÖRVALTNING

KAFFEROSTERIER
LÖFBERGS
ESTABLERAT
1904

Next Generation Coffee

Gott kaffe är ingen självklarhet när klimatet förändras och allt färre unga ser en framtid som kaffeodlare. Det vill vi ändra på.

Adjö, herr Muffin

EN KLASSIKER FÖR BARN OCH VUXNA OM DÖDEN

Temat för Intryck i detta nummer är Döden och livet. Hur talar man med barn om att livet tar slut. Att vi alla ska dö en gång. Att mamma och pappa också ska dö, och även barnet självt. Våra tankar om döden bär vi med oss hela livet, de utvecklas och förändras under livets olika skeden. Här följer presentation av en bok för barn som kan vara utgångspunkt för samtal om det svåra ämnet döden.

Adjö, herr Muffin skriven av Ulf Nilsson och illustrerad av Anna-Clara Tidholm gavs ut redan 2002 på Bonnier Carlsen förlag. Den har blivit en klassiker, läst och älskad av många sedan dess. En recensent kallade den "en magnifik liten genomgång av en bortgång" (G Bodrej, Expressen). Boken vann också Augustpriset 2002 i genren barn- och ungdomsböcker.

Vad är det då som gör att berättelsen om herr Muffin är så omtyckt? Berättarstilen är ömsint utan att vara för närgången. Marsvinet herr Muffin skildras med stor respekt. Han ser tillbaka på sitt liv, gläds åt sina minnen. Tänker på sina nära och kära med vemod och kärlek. Barnen har alla flyttat hemifrån och hans fru har dött. Tidholms illustrationer följer texten och ger läsaren ytterligare perspektiv på marsvinets sista tid i livet. Familjen som herr Muffin bor hos

lärt vi känna främst genom de brev som barnet som älskar honom skriver till marsvinet. Det sista brevet innehåller viktiga tankar om vad döden kan tänkas vara. I en kommentar får vi veta att de är hämtade från Ciceros De Senectute skriven år 44 före Kristus. De är långt ifrån högrävande utan innehåller tröst för den som oroar sig för sin egen död eller andras. Budskapet är att vi inte behöver vara rädda, varken för vår sista tid i livet eller för döden.

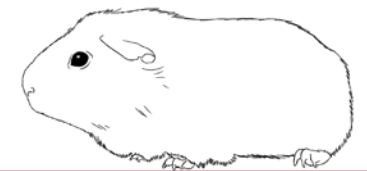
Text: Kristina S. Furberg

Författare: Ulf Nilsson

Illustratör: Anna-Clara Tidholm

Förlag: Bonnier Carlsen

ISBN/EAN: 9789163845932

Ulf Nilsson

Anna-Clara Tidholm

I Margaretakyrkan i Oslo finns två bokbord med en mängd spännande titlar. Det är biografier, berättelser om trosutveckling, bönböcker och mycket annat. Trots att böckerna är så olika har de en sak gemensamt; de handlar om den styrka som växer ur insikten om vår svaghet och vårt beroende av varandra och av Gud.

LIVET

Du gav mig liv och såg mina första andetag.
Jag såg dina sista.
Cirkeln är sluten och fylld med en oändlig tomhet.
Sakta fylls av saknad.

Du höll min hand genom livet och jag höll din, tätt intill mig, mot slutet.
Ville inte släppa, var rädd att tappa taget helt.
Famla i mörker.

De sista dagarna fyllde jag med våra minnen.
Lyfte upp allt vi delat, hur du berikat mitt liv och allt du lärt mig.

Minns du när vi skrattade så vi kikande, våra sena
sommarprat och när du höll min hand och gav mig styrkan
att våga? Jag var inte ensam.

Vi visste båda två att dagen skulle komma
men ovishheten gav en osäkerhet.
Du sa "Människan spår, men Gud rår. Vad ger det för mening att söka
svar i ovishheten?".

Du var inte rädd.
Din mor hade sagt att hon skulle ta emot dig i porten.
Precis som du lovat mig.

Här står jag nu kvar, ensam med saknaden.
En bit av mig är borta.
En liten hand tar min och jag möter min dotters ögon.

Text: Ida, Oslo

LEV SÅ LÄNGE DU LEVER

Lev så länge du lever, sa min bästa kompis Farmor till oss. Jag var 22 år och fattade inte vad hon menade. För mig var det som om hon sa "luft är luft." Nu över 20 år senare hör jag min Mamma säga nästan likadant på telefon. "Man lever när man lever och då lever man." Men fortfarande är det som om jag inte förstår detta sättet att tänka på utan vidare.

Man kan ju inte leva fullt ut om man inte kan prata om döden, svarar jag till Mamma. Och jag fortsätter: Många säger ju att det är när de får veta at de skal dö som de verkligen förstår vad som är viktigt i livet, då gör de allt som de inte vill missa, är med dem man verkligen tycker om, så att de inte ska ångra sig.

Ja, man kan ju se på livet som på en massa projekt som man skall hinna med, svarar Mamma. Då blir det ju ganska stressigt. Kanske lever man lika fullt och mycket om man sitter och ser på ett grässtrå, säger hon.

Jag håller med henne, men gör samtidigt ett nytt försök att argumentera: Men om man inte kan prata om döden, så förnekar man ju något hela tiden?!

Men varför ska man prata så mycket om något som inte är nu, svarar Mamma? Och när man dör är det slut, då kan man väl inte ångra sig över allt man inte har gjort, då är man ju redan död.

Kan man leva i nuet och samtidigt vara medveten om döden utan att den begränsar en?

Hur kan man begripa den smärta som döden kan medföra? Smärta är väl inte livgivande, eller? Men utan döden och smärtan skulle själva livet kanske bli outhärdligt på ett annat vis?

Utän kontraster skulle livet bli riktigt långtråkigt. Kontrasterna i livet gör oss också visare, om vi väljer det. Tacksamheten kan hjälpa oss på vägen i smärtan, steg för steg. Om vi väljer det. Kanske är det tacksamheten för tex ett grässtrå som kan ta oss till nuet? Och när vi tänker med tacksamhet på en människa ger det oss en bit av meningen med livet.

När man då ser med tacksamhet på själva livet fram til döden, så blir döden kanske lite mindre skrämmande och tilliten kan få mer plats? Med tillit kan livet i sig få mer plats och kontrasterna kan framhäva det goda. Om vi väljer det. "Lev så länge du lever".

Text: Kristina B. Holmblad

SYNEN PÅ DEN GODA DÖDEN

Det som i vardagligt tal kallas för aktiv dödshjälp, det vill säga att på medicinskt sätt bidra till en svårt sjuk patients död på patientens begäran, är ett omdebatterat ämne såväl i Sveriges Riksdag som i Svenska Kyrkan. I denna artikeln kommer två olika syner inom Svenska Kyrkan belysa frågan om aktiv dödshjälp.

I Svenska Kyrkans senaste rapport om dödshjälp i 2018 tog kyrkan avstånd från detta. Kristen tro handlar om synen på livet och därmed också synen på döden. Frågor rörande dödshjälp rymmer inte bara den fysiska dimensionen mellan liv och död, utan inkluderar även frågor rörande det existentiella, teologiska, etiska, sociala och medicinska.

Den goda döden

Begreppet "aktiv dödshjälp" är ett daterat begrepp, enligt många insatta. Eutanasi är grekiska och betyder "god död". Detta är ett begrepp vedertaget av många. Eutanasi innefattar när läkaren ger en dödlig dos av ett medel till en svårt sjuk människa. Detta är olagligt i Sverige och Norge idag, men är lagligt i länder som Neder-

länderna, Belgien, Luxemburg och Kanada.

Johan Unger är författare, docent i religionshistoria och pensionerad präst i Svenska Kyrkan. Han understryker skillnaden mellan att avsluta en livsprocess och en dödsprocess.

– När läkare har konstaterat att vederbörande kommer att dö under närmaste tiden så är det inte frågan om att döda någon, utan snarare om att avsluta dödsprocessen i förtid förutsatt att personen själv har en önskan att avsluta livet, säger Unger till Intryck.

Detta ställningstagande går inte i linje med Svenska Kyrkans ståndpunkt.

– I många andra situationer under livets gång kan man ta ett val och sedan ändra sig och ta ett annat val. Dödshjälp är definitivt och det finns ingen möj-

lighet att "ändra sig". Därför ställer det frågan på sin spets, säger Cristina Grenholm, professor och kyrkosekreterare i Svenska Kyrkan.

Bägge menar att man ska begränsa lidandet för människor.

– Ett av grundbudena är att människor inte ska behöva lida, det ska finnas en mening i lidandet, så som en operation som gör att man blir bättre efteråt. Ett lidande som inte går till någonting bättre är inte till någon nytta, menar Johan Unger.

Detta är en av anledningarna till varför han är positiv till dödshjälp vid livets slut, att hjälpa till att avsluta en dödsprocess, som han beskriver det.

– Det är vår skyldighet att begränsa lidandet. Det är inte så att man ska behöva stå ut, men dödshjälp är inte lösningen. Vården ska finnas där för att vi ska få hjälp att leva, menar Cristina Grenholm.

Argument

Ett vanligt argument mot dödshjälp, assisterat döende eller eutanasi är att det riskerar att verka kostnadseffektivt.

– Vi riskerar att få ett samhälle som undergräver tilliten om att vi får finnas till, även om vi är besvärliga, kräver vård och kostar pengar. Livet är värt att leva även om det inte är det "perfekta livet", säger Cristina Grenholm.

Johan Unger menar att argumentet om kostnadseffektivitet är en fråga om det "sluttande planet".

– Detta betyder att man tycks tro att om man tillåter det ena, så tillåter man det andra och det tredje. Enligt Ungers ställningstagande är argumentet om kostnadseffektivitet inte giltigt

– Eftersom personen är i slutskedet i sin dödsprocess. Det är inte fråga om månader. Det är frågan om några få veckor eller dagar. Har man det kriteriet

behöver man inte vara rädd för att avsluta en dödsprocess, säger Unger.

Frågan om liv och dödshjälp ur ett kristet perspektiv engagerar både Unger och Grenholm.

– Gud har givit oss ett medansvar över vårt liv. Vi har självbestämmanderätt och vår egen kraft, men vi är naturligtvis beroende av vår miljö och allt som händer kring oss, säger Unger.

– Vi är skapade av guds avbild och därför är fria varelser som kan välja, fortsätter han.

Unger menar att hans ställningstagande är en nyansering av det femte budet, att man inte får döda.

– Dödar man någon är det mot någon som lever, men min mening är att genom att avsluta en dödsprocess så förkortar man döden. Individerna har sin självbestämmande och ansvar inför Gud och även i detta.

Svenska Kyrkan och andra kyrkor så som Tysklands evangeliska kyrkan, Anglikanska kyrkan i Kanada och den Evangelisk-Lutherska kyrkan i Amerika, tar alla ett aktivt ställningstagande emot dödshjälp.

– Att möta sin död som nånting som är nåt jag inte väljer, jag har inte valt mitt liv heller, det bara är så. Döden kan vara en gåva när den kommer i sin naturliga form, säger Grenholm.

– Vi kan inte veta allt inför födelse och heller inte döden. Vi kan inte kontrollera döden men vi kanske vill det. Vi måste förhålla oss till att vi kan hålla oss till begränsningar. Gud överger oss inte. Gud har en relation till varje människa, säger Grenholm.

Text: Linn Nyrvik

Foto: Bild på Cristina Grenholm – Magnus Aronson
Bild på Johan Unger – Privat

SVERIGES ENDA DÖDSVETARE

BOKEN FÖR DIG SOM EN DAG SKA DÖ AV PHILIP DE CROY

Philip de Croys bok är en hjälp i såväl tankar som samtal om döden och begravningen. Boken är till för dig som drabbats av sorg och ska begrava en anhörig eller för dig som vill fundera över din egen begravning. Den ger handfasta råd kring det praktiska som ska ordnas i samband med ett dödsfall.

Boken kan köpas på Margareta kyrkans bokbord.

Philip de Croy omtalas i olika medier som Sveriges ende thanatolog – ”dödsvetare”. Thanatologi är vetenskapen om döden utifrån medicinska, sociala, religionsvetenskapliga och psykologiska utgångspunkter.

Hans nytgivna bok ”Boken för dig som en dag ska dö” är angelägen för en bred läsekrets - alla, kort sagt. Den är en reflekterande och praktisk handledning inför och i samband med döden. Den tar upp ekonomiska, emotionella och relationella aspekter av att ställas inför döende och död samtidigt som den svarar på frågor om hur riterna går till eller vilka tjänster begravningsbyråer säljer.

Intervjun med Philip börjar i en annan bok, en av de mest omtalade böckerna om livet just nu, Martin Hägglunds Vårt enda liv (engelskt original: This Life). Hägglunds bok fokuserar på livet, men utgår från att det är insikten om vår dödlighet som gör livet rikt; döden gör livet värt att leva. Vad tänker dödsvetaren om det?

- Vi föds alla med ett livslångt partnerskap med döden, oavsett den möter oss förr eller senare. Därför är det menlöst att försöka förneka döden och använda sin kraft i livet till att fly. Istället tror jag att vi blir mer levande när vi försonas med vår dödlighet för då tar vi vara på varje relation och dag vi får”.

Så börjar Philip ett resonemang om att det är mer ansträngande och mer förödande för livet att skjuta undan samtalet och tankarna om döden än att leva i närhet och medvetenhet om den. Exempelvis fördjupar de samtal som människor har i dödens närhet och livets slut skede både relationer och vänskap. De handlar om rädsla och ro, om mening och djup. Så svaret är ja. Insikten om vår dödlighet och samtalet kring den berikar livet på olika sätt.

Vad betyder riterna kring döden för de anhöriga? De betyder väldigt mycket för möjligheten att leva vidare, är Philips blixtnasba svar. Det är i riterna vi möter döden och talar om den, fortsätter han.

Riten är tillfället att komma vidare i sorgen, försonas och fortsätta livet. Tidigare var det ett ”vi” som vakade vid dödsbädden, vi som tvättade, lade i kistan, bar den till kyrkan och sedan till graven. Hela tiden ett vi. Nu görs det mesta av ”dom” som är professionella, men vid några rituella tillfällen som till exempel begravningsgudstjänst, minnesstund och askspridning så kommer vi nära döden och talar om den. Riterna blir därför extra viktiga när så mycket annat kring döden professionaliserats.

Det tycks som Philip menar att varje kontaktyta med döden som tas ifrån oss utgör en risk. Det ökar risken för att vi får dras med en oarbetad sorg som påverkar våra liv negativt. Coronatiden är därför en risk på flera sätt. Förutom risken med sjukdomen i sig tar den ifrån oss några av de få kontaktytorna som vi har med döden. Vi förlorar möjligheten att sitta nära den döende, att besöka och se den döde när döden väl inträtt och att skapa det avsked som många kan delta i.

Samtalet fortsätter om ”livet efter döden”. Han påpekar det dubbeltydiga i ämnet. I våra liv finns alltid ett före och ett efter döden – före och efter min mors död, min bästa väns död och så vidare. Efter döden är också det liv vi skall leva utan den som dött. Visst kan man tro att religiösa sammanhang har ett fokus på det himmelska när de talar om ”livet efter döden”, men Philip påpekar att det ofta är just kyrkor som har sorgegrupper och miljöer som tar det ”timliga” livet efter döden på allvar. Kyrkan har en viktig roll i att både vara relevant genom att hjälpa människor leva med sin saknad och sorg i tiden och att uttrycka hoppet om ett liv med Gud i evigheten.

Text: Per Anders Sandgren
Foto: Marcus Gustafsson

PÅ GÅNG I OSLO

Svenska kyrkan i Norge följer noga Folkehelseinstituttets råd och riktlinjer. För exakt informatin följ noga med på hemsidan eller Facebook för de senaste uppdateringarna: www.svenskakyrkan.se/norge/oslo.

LUCIA I MARGARETAKYRKAN

SVENSKT LUCIATÅG

Fredag 11 december

kl. 18.30 & 20.00 (OBS Biljett)

BARNENS LUCIA

Lördag 12 december

kl. 15.00 & 16.30 (OBS Biljett behövs men gratis)

SVENSKT LUCIATÅG

Söndag 13 december

kl. 08.00 i Trefoldighetskirken (OBS Biljett)

SVENSKT LUCIATÅG

Söndag 13 december

kl. 17.00, 18.30 & 20.00 (OBS Biljett)

Följ noga med på hemsidan för uppdaterad information.

JUL

Vilken betydelse har traditionerna?

FÖRSTA ADVENT

Advent betyder "ankomst" och är en 40 dagars fasta inför Jesu födelse. Traditionen med ljus och stjärna kom först på 1900-talet.

29 nov kl. 11.00 & 13.30

Bokning via Tikkio.com

ANDRA ADVENT

Den här söndagen rör sig kring frågan om vad himmelriket är. Var finns det och vad betyder det för våra liv här och nu. Vi förbereder oss inför julen och tänder det andra ljuset.

6 dec kl. 11.00. 2:a advent i Margaretakyrkan.

LUCIA

Luciatraditionen med ljus och Lucia omtalas första gången i Västergötland 1764. Det första Luciataget däremot anordnades så sent som 1927. Helgonet Lucia levde i Syrakusa på 300-talet och bland annat sägs hon ha skänkt bort sin hemgift till stadens fattiga, bekant sig till Kristus och för det straffats med döden.

Läs mer på sida 18 & håll utkik på hemsidan..

TREDJE ADVENT

Johannes döparens såg det som sin uppgift att förbereda människorna på att Jesus skulle komma. Det här är hans dag där vi skapar utrymme för Gud i livet och i världen.

13 dec kl. 11.00. 3:e advent i Margaretakyrkan.

FJÄRDE ADVENT

Fjärde söndagen i advent är Marias dag – hon som bär hoppet och framtiden i sin kropp.

20 dec kl. 11.00. 4:e advent i Margaretakyrkan.

JULAFTON

I nordisk tradition är julaftonen julfrandets höjdpunkt. Julklapparna symboliserar gåvorna till Jesus. I äldre tider

var det julbocken som kom med klapparna. Han hade i sin tur tagit över det medeltida helgonet St. Nikolaus roll som presentutdelare. Den svenska jultomten var en nationalromantisk idé om den lille gårdstomten som uppkom på 1800-talet. Den blandades sedermera ihop med St. Nikolaus röda biskopskläder och så skapades den jultomte vi känner idag.

24 dec välkomnas hela familjen på Julkrubbegudstjänst vid två tillfällen och julbön. Håll utkik på hemsidan för uppdaterad information.

JULDAGEN- JESU FÖDELSE

I de flesta länder är juldagen den dag då julen firas som mest. Traditionellt sett är julottan den dominerande gudstjänsten i Sverige och kallas ibland för Herdarnas mässa.

25 dec kl. 07.00 firas Julotta i Margaretakyrkan.

27 DECEMBER

Söndagen efter jul är dagen då Guds barn står i fokus, både de lyckliga och de olyckliga. Den här söndagen är en böndag för all världens lidande barn.

27 dec kl. 11.00. Högmässa i nyårstid i Margaretakyrkan.

TRETTONDAGEN

Några stjärntydare, vise män, kom till Betlehem strax efter födelsen. Med de tre vise männen blev det känt i hela världen att Jesus blivit född.

JULGRANSPLUNDRING

I granen hängdes det ofta äpplen och annat gott som skulle "plundras" innan granen skulle kastas ut efter julfrandet. Ett annat ord för julgransplundring är julgransskakning.

10 jan kl. 11.00. Julgransplundring i Margaretakyrkan.

Se hemsida för uppdaterad information.

TILLS DÖDEN SKILJER OSS ÅT

Kärleken är verkligen ett mysterium, den tillhör en del av livets mystik. Vi är alla överens om att den finns men kan aldrig fånga den eller passera den. Man kan erfara den tydligt och starkt, och samtidigt undra om det verkligen var kärlek som man kände.

I kyrkans vigselakt – kärlekens stora festhandling! så säger prästen något märkligt: "Vill du älska och ära ... tills döden skiljer er åt?" Denna fråga, som är så långt borta från livets realitet, är den inte utdaterad? Vad betyder den? Vi vet ju inte vad livet bringar, kan vi då ge ett löfte som skall hålla helt till livets slut?

Kristendomens människosyn berättar om att livet för den av Gud skapade människan har ett mål och en mening. Som skapad i Guds avbild så är hennes mål att bli lik Gud själv – som ju är kärlekens källa. Det är ett högt anspråk, men jag tror att det ligger en rikedom, en fördjupning för våra liv, om vi vågar tro

detta. Och vi kan sätta oss stora vackra mål i livet och samtidigt veta och erkänna att vi i detta livet kommer till korta.

Så om vi tror att meningen med livet är att växa i sin gudslighet, att växa i sin kärlek, då måste vi fråga oss vad det är att älska för att vi ska kunna få veta vad som är meningen med våra liv. Och det är här vi kan hitta en nyckel i den märkliga fråga som ställs i vigselakten. "Vil du älska och ära...tills döden skiljer er åt?"

Kärleken kan inte ha några förbehåll, man kan inte säga att jag älskar dig så länge som du är till nytta, så länge du är "ett gode" i mitt liv, eller så länge jag orkar, och samtidigt påstå att det är en kärleksrelation. Människan är ju värd att älskas oberoende av sina prestationer. Därför måste kyrkans förståelse av äktenskapet förmedla att detta är en pakt som i alla fall har till intention om att hålla ut vid varandras sida tills döden skiljer oss åt. Sedan vet vi att livet inte alltid bringar det vi förväntar och vi vet att ting kan trasas sönder på ett sätt som kräver att man bryter.

Tills döden skiljer er åt är en definition på vad det betyder att älska. Att stanna vid en annan människas sida i nöd och lust även om vi upptäcker våra egna och den andres svagheter och brister. Då blir förlåtelsen nödvändig. Genom att vara vid en annan människas sida genom hela livet, intill döden ger oss en unik möjlighet (men självklart inte en nödvändighet) till att upptäcka Guds avbild i sin medmänniska, och på det sättet också växa i sin egen gudslighet, som ju är själva meningen med livet.

*Text: Helena Isebakke
Präst i Norska kyrkan*

DIN FRÅGA.....

Går du runt och funderar på något om kyrkan eller kanske om tro? Nu har du möjlighet att ställa din fråga helt anonymt och få ditt svar publicerat i INTRYCK. Inför varje nummer dras en fråga som sedan besvaras av lämplig person i kyrkan. Sänd din fråga till karolina.johansson@svenskakyrkan.se.

VAD HÄNDER MED ANDEN NÄR MAN DÖR?

Jag förstår frågan så att du undrar vad som händer med "vår" ande/anda efter döden. Frågan bygger på tanken att vi är mer än kropp. Den kristna förståelsen är att människan består av ande, själ och kropp. Kropp är enkelt att förstå, men de två andra begreppen är inte enkla eller entydiga. Själ och ande är två ord, men med gemensamt ursprung i ett ord som betyder "andedräkt" eller "bläst". De hebreiska och grekiska ord som vi översätter till själ (nefesh och psyche) respektive ande (ruah och pneuma) används ibland synonymt, och det har skrivits hyllmeter med böcker om hur de olika begreppen skall förstås.

Det viktiga - och där bibeln är otvetydig och behöver inte bli föremål för några tolkningar - är att de olika komponenterna (som vi allmänt kallar kropp, själ och ande) bildar en odelbar helhet som är helt

unik. De bildar ett väsen som bär drag av sin Skapare.

Vad som händer med anden och själen efter den fysiska kroppens död sägs det inte mycket om i bibeln, och det som sägs är inte entydigt. Men det finns tydliga tankar om att allt levande en dag skall återvända till Gud, och att "för Gud är alla levande" (Luk 20:38).

Alla folkliga tankar kring att någon som dött är i Nangijala, har kommit "hem", vilar i frid eller liknande bygger på vår känsla att människan är mer än den döda kroppen och detta "mer", anden och själen, fortsätter att existera. Den kristna tron är att våra liv efter döden omsluts och innesluts i Guds eviga liv. Så kan man tänka kring vad som händer med anden efter döden.

Per Anders Sandgren, präst

HUR PRATAR JAG MED MITT BARN OM DÖDEN?

Döden är en del av livet, varje människa kommer en dag att dö. För oss vuxna kan tanken kännas både svår och skrämmande. Barn är inte så olika oss vuxna men har ofta ett mer praktiskt och konkret sätt att närma sig det som är svårt.

När frågan om döden blir aktuell, kanske genom att en äldre släkting dör, väcks ofta insikten att även de allra närmsta kan dö vilket förstärker oroar. Som vuxen kan man hjälpa barnet genom att sätta ord på det som känns och syns. Till exempel kan du säga: jag märker att du är ledsen, eller nu ser du säkert att jag är ledsen. Att visa och säga att det är ok att vara ledsen är viktigt. Man kan låta barnets funderingar och känslouttryck vägleda och sedan svara så enkelt

man kan på frågor. Om den vuxne förmedlar att det här är svårt men inte farligt hjälper det barnet. Att tända ljus tillsammans eller skriva en bön kan också vara sätt att närma sig sorgen.

Att förklara döden är svårt, den är abstrakt och hemlighetsfull, men i vår kristna tro finns hoppet att döden inte har sista ordet. Vi tror att Guds kärlek och omsorg om oss når bortom döden. I kristen tro finns tanken att de som är döda lever hos Gud och att sorgen har ett slut.

Läs mer här: <https://www.svenskakyrkan.se/sorg/stotta-barn-i-sorg>

Kristina S. Furberg, diakon

Tills döden skiljer er åt är en definition på vad det betyder att älska.

OSLO

BARN OCH FAMILJ

FAMILJELÖRDAG

Två lördagar i månaden klockan 10.00-13.00

BABYCAFÉ

Tisdagar klockan 13.00-16.00

Torsdagar klockan 10.00-13.00

BARNKÖRER

Två lördagar i månaden klockan 10.00-13.00

TRO OCH LIV

GUDSTJÄNST

Söndagar klockan 11.00

KVÄLLSMÄSSA

Onsdagar klockan 18.30-19.00

TYST MEDITATION

Onsdagar klockan 18.00-18.30

ORGELMEDITATION

En onsdag i månaden klockan 18.00-18.30

SAMTALSGRUPP – TALA TRO TALA LIV

En onsdag i månaden klockan 19.15-21.00

UNGA VUXNA

UNG I OSLO

Se hemsida för mer information.

KÖRSÅNG

BARNKÖRER

Två lördagar i månaden klockan 10.00-13.00

PROJEKTENSEMBLE

Måndagar klockan 19.00-21.00

KAMMARKÖREN

Tisdagar klockan 18.45-21.30

ÖVRIGT

LÖRDAGSCAFÉ

Två lördagar i månaden klockan 10.00-13.00

ONSDAGSTRÄFFEN

En onsdag i månaden klockan 12.00-14.00

MAJKLUBBEN

Första måndagen i månaden klockan 17.30-20.00

Med reservation för ändringar. Se hemsidan för de senaste uppdateringarna: www.svenskakyrkan.se/norge.

*Vi ber dig, Gud, att i julens
tid hjälpa alla som saknar hem,
familj och vänner.
Låt dem förstå att du inte glömt dem.
Tänk särskilt på dem som fått sorg
just nu när andra är glada.
Gud, vi tackar dig för idag.
Låt inte vår julglädje
bli självisk och instängd.
Hjälp oss att tända ljuset
där det behövs – i mörkret.
Amen*

Bön formulerad av W Barclay

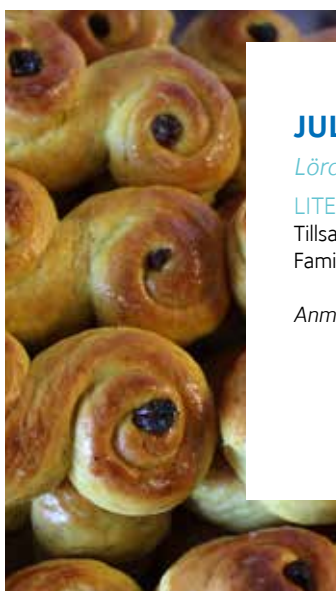

TRONDHEIM

STAVANGER

JULEN FIRAS IN

Lördag 12 december

LITET FIRANDE

Tillsammans pysslar, fikar och umgås vi. Barnen från Familjekyrkis kommer bjuda på ett litet luciatåg.

Anmälan och mer information på hemsidan.

När ses vi?

Söndag den:
12 december
24 januari
21 februari

Vad gör vi?

14.00–16.00 Familjekyrkis och öppet café
17.00 Mässa med efterföljande fika.

Var ses vi?

Vi träffas en söndag i månaden i Ilen kirke (Kongens gate 99).

JULAVSLUTNING

Lördag 5 december

LITET FIRANDE

Tillsammans pysslar, fikar och umgås vi. Barnen från Familjekyrkis kommer bjuda på ett litet luciatåg.

Anmälan och mer information på hemsidan.

När ses vi?

Lördag den:
5 december
16 januari
20 februari

Vad gör vi?

Lördag kl. 11.00–13.00
Öppet café & Familjekyrkis.

Var ses vi?

Vi träffas en lördag i månaden i Kampen kirke (Seehusensgate 47).

BERGEN

SÅ KOM JULEN

Söndag 6 december

JULAVSLUTNING

Tillsammans har vi ett litet julfirande. Vi äter något gott och sjunger klassiska julsånger. Vi avslutar med en mässa i kyrkan.

Anmälan och mer information på hemsidan.

När ses vi?

Söndag den:
6 december
17 januari
21 februari

Vad gör vi?

Kl. 15.00 Familjekyrkis
Kl. 15.30 Sångstund för barnen
Kl. 16.00 Kör för ungdom & vuxen
Kl. 17.00 Mässa med efterföljande soppa

Var ses vi?

Vi träffas en söndag i månaden i Johanneskirken (Nygårdshøyden).

Kontakta oss om du har frågor

Fabian Åström

Präst
fabian.astrom@svenskakyrkan.se

Nina Norrman

Musiker
nina.norrman@svenskakyrkan.se
Mobil: 92 22 43 43

Gilla sidan
Svenska kyrkan i Stavanger
Svenska kyrkan i Bergen
Svenska kyrkan i Trondheim

VILL DU FÅ EN PÅMINELSE INFÖR VARJE TRÄFF ?

Inför varje träff sänds ett Nyhetsbrev ut via mail. Där kan du läsa om det allra senaste, få information om vad som händer och vara säker på att du inte missar kommande träff.

Sänd ett mail till oslo@svenskakyrkan.se så får du också ta del av det.

(Om du redan registrerat din mail men inte mottagit Nyhetsbrevet, ta en titt i din skräppost).

Foto: Karolina Axelsson

FINNS INGET RÄTT OCH FEL I SORGEN

Att mista sitt barn är något av det svåraste man kan gå igenom. Förändras sorgen om man mister sitt vuxna barn? Elsie Johansson, författare, miste sin son när han var 67 år gammal. Hur hanterade hon sorgen?

När vi ses för en pratstund om livet och döden en regnig hösteftermiddag, säger Elsie att det finns en bild av hur en sörjande människa skall bete sig. På något sätt så ser man det svarta och kläderna och ett allvarsamt lidande uttryck i ansiktet. Vi förväntar oss en förtvivlan. Den förväntan bygger förstås på att vi ibland har mött andra människor som sörjer på det sättet, men likaväl kan det vara genom filmer vi sett, där sorgen och döden målas upp på det sättet och vi ges en bild av hur det ska vara.

Men fortsätter Elsie, det är ingenting som säger att det skall vara på det sättet, ingenting är rätt eller fel. Var och en upplever sorgen på sitt sätt. Det är den egna innersta djupa känslan som är särskild för varje människa som behöver få ges uttryck för.

Att förlora sitt barn

Elsie förlorade sin vuxna son och sonhustru tätt inpå varandra för några år sedan och det är därför som jag vill prata med henne om den erfarenheten och hur den upplevelsen var för just henne.

-Det var sonhustrun som blev sjuk först och vi fick veta ganska tidigt att det var cancer men hon var envis att detta skulle hon klara berättar Elsie. Min son, han skötte om henne på ett föredömligt sätt, men han blev mer och mer tård av det fast viftade bort det. Han ville göra allt han kunde för sin fru.

Det var efter att sonhustrun sagt farväl till livet som Elsies son kunde tillåta sig att vara trött och släppa fram sitt eget mående. -Han hade blivit avmagrad och eländig men försökte ändå hålla modet uppe fortsätter Elsie. Vi var där hos honom ganska ofta jag och min man Tore.

Ett sista farväl

Elsie fick till sist iväg honom till läkaren och det visade sig att även han var allvarligt sjuk i cancer. Och det gick snabbt från det att sjukdomens konstaterats till att han vad död. -Jag blev inte sån som grät och klagade säger Elsie, utan jag blev fullständigt lugn. Och då kan ju många tro att man är känslolös, men det är jag inte utan tvärtom är jag väldigt känslös.

Vem är Elsie?

Ålder: 89 år

Yrke: Författare, ibland räknad till proletärförfattarna.

Debut: Diktsamlingen *Brorsan hade en vevgrammofon* (1979)

Aktuell med: Fönsterspringan tillsammans med musikern Daniel Östersjö där ett urval av hennes dikter blivit tonsatta.

-Vi fick ha varandra i 67 år fortsätter Elsie och det kunde jag glädja mig åt. Så det blev en annan upplevelse när min son dog, mer än den traditionella sorgeupplevelsen. Jag hamnade inte i den där djupa förtvivlan, utan kände mer tacksamhet över livet vi haft tillsammans. Jag tror det är betydligt svårare att mista små barn. Just hur vi reagerar på förlusten kan ha att göra med vilken fas i livet vi befinner oss i. Så det var en erfarenhet som jag verkligen fick känna av praktiskt. Viktigt att säga är att jag älskade min son mycket. Att jag inte kände förtvivlan betyder inte att jag inte älskade honom. Jag kunde också tala med mina barnbarn om det och det var viktigt att kunna göra det för oss. Det tror jag hjälpte dem att handskas med sorgen säger Elsie. Min man och jag har båda glatt oss åt den sista måltiden han fick äta, den som Tore lagade. Det var sonens favoriträtt, nämligen urvattnad salt sill och till det stekta äppleskivor och lök.

- Det är så fint att kunna tänka tillbaka på det nu säger Elsie. Det jag kan beklaga, fortsätter Elsie, är att min son och hans fru inte fick leva och uppleva mer saker, som att de precis skulle få glädja sig åt att vara pensionärer. Tänk om de hade fått vara med och njuta av och uppleva sin pensionstid, men det rör sig ju inte i deras medvetande nu, vi vet ju inte hur det ser ut på andra sidan.

Skuld

- Jag har också haft turen att vara bevarad från skuldkänslor och fokus har fått ligga på det som blev. Men man kan också förstå dem som kan ha en känsla av skuld över sådant som inte blev av säger Elsie. Det som vore outhärdligt nu, det är tanken på att förlora Tore. För situationen skulle bli så annorlunda. Livet skulle bli så ensamt då på ett annat sätt. Fast det är absolut ingen värderingsfråga att en människa skulle vara mer värd än någon annan, utan det är livssituationen som skulle bli så annorlunda. Elsie berättar också att hon nästan trodde att hon inte kunde gråta, men säger att det som har utlöst gråt för henne är förluster av husdjur och kanske är

det också vad som har förlöst gråt av andra sorger som har funnits lagrad.

-Det finns inget statistiskt, fortsätter Elsie, inget mönster för hur det skall vara eller så här ska man reagera. Det kanske kan vara en befrielse för många människor att veta det. Det finns också situationer där döden kan verkligen komma som en befrielse för den som är svårt sjuk och även för de anhöriga som stått bredvid och följt ett lidande.

Livet är så mycket glädje också och just glädjen och tacksamheten går som en röd tråd genom samtalet och jag frågar Elsie om glädjen i livet. -Jag håller på att skriva en bok nu berättar Elsie, det är inte en självbiografi utan mer en berättelsesamling. Man kan få uppleva så mycket trots åren, jag fyller 90 år i maj. Elsie mötte sin Tore sent i livet och det går inte att ta miste på deras kärlek till varandra. Det strålar om dem. -Vi har så roligt tillsammans säger Elsie och ögonen glittrar.

Text & foto: Karin Borg

Begravning & dop

KAN BEGRAVNINGEN VARA PERSONLIG?

Begravningsgudstjänsten är alltid personliga. De begravningar som blivit planerade av den avlidne är oftast mer personliga och ljusa än de som planeras av de anhöriga. Oftast blir de planerade lite "utanför" boxen. Varför inte ha saltlakrits och en Zingo vid urnan eller sjunga favoritlåten som allsång?

VARFÖR ÄR DOPKLÄNNINGEN SÅ LÅNG?

Dopklännen är så lång för att du ska kunna växa i den, precis som man kan växa i sin tro.

BEGRAVNING; EN LIVETS HÖGTID?

Jo, begravningen kallas en livets högtid och vi säger att vi firar begravningsgudstjänst. Det är en hyllning till livet och en tack-samhet för vad Gud gett oss en genom en människa. Både döds-dagar och dagen för begravningen har ibland genom historien kallats "himmelska födelsedagar".

VAD HAR DOPET MED NAMNET ATT GÖRA?

Inte så mycket. Ett namn får vi oavsett om vi döps eller inte – och alltid långt innan vi döps. Men namnet är en del av identiteten och vi nämner namnet, men det sägs; Erik, jag döper dig i Faderns, Sonens och den heliga Andes namn. Vi döps i Guds namn, inte till ett namn.

KISTA

Även kistan kan vara personlig, både med utsmyckning och form. Du kan även välja att bli kremerad och forma din urna själv. Under 2018 dog en man som begravdes i samma kökssoffa som han föddes i för 85 år sedan. En fin hyllning som Hilles & Tornqvist Begravningsbyrå i Varberg hjälpte till att ordna.

MÅSTE MAN HA VIT KLÄNNING?

Självklart inte, men vit dopdräkt är en 2000 år gammal tradition. Den symboliserar att den som döps har iklätt sig Guds rättfärdighet. Vi vet att på 200-talet, och några århundraden framåt när de flesta som döptes var vuxna, så hade de dopdräkten på sig en hel vecka efter dopet.

I VILKEN RIKTNING LIGGER DEN DÖDE I KISTAN DÅ DEN STÅR I KYRKAN?

Det traditionella är att den döde ligger med fötterna åt öster, d v s oftast med fötterna mot altaret. Det symboliserar att den döde väntar på Jesus som enligt kyrklig tradition tänks komma åter från öster – "på morgonrodnadens skyar". Den döde ligger och begravs så att denne kan resa sig upp och möta Kristus.

Husmor tipsar

Mat, hälsa och välmående....

Text: Jeanette Hademalm Berg

Som nyanställd husmor i Margaretakyrkan, vill jag gärna dela med mig några av mina favoritrecept till er läsare. Med rötterna i Överkalix, som är en liten ort i Norrbotten är jakt, fiske, bär och svampplockning intressen som är viktiga för mig och min familj. Att ta vara på alla fantastiska råvaror som moder Jord bjuder oss på känns gott i hjärtat.

Tänka hållbart och istället för att slänga mat använda dem på ett nytt sätt är naturligt för mig. Det kan betyda att använda fil och mjölk till bakning, när datumet passerat bäst före. Blanda överbliven gröt eller rårivna rotsaker i ett matbröd. Koka en krämig och god soppa på lite ledsna grönsaker, som fortfarande smakar bra och är näringsrika.

NORRLÄNSK LINGONKAKA

Vintern är lång, kall och mörk i Norrbotten, därför blir den årstiden när det är ljus dygnet runt väldigt intensiv. När sedan termometern kryper ner mot -30, då passar det bra att baka en god lingonkaka för att väcka doft och smakens till liv.

Lingonkaka

(175 grader, ca 25 min)

- 2 st ägg
- 2 dl socker
- 125 gr smält smör
- 2,5 dl vetemjöl
- 0,5 tsk bakpulver
- 4 dl lingon
- 1 dl socker

Lingonkräm

- 2 dl creme Fraiche (gräddfil eller rømme)
- 2 msk lingonsylt
- 2-3 msk lingon
- 2 krm vaniljsocker

Vispa ägg och socker poröst. Blanda vetemjöl och bakpulver separat. Blanda sedan alla ingredienser utom lingon och socker. Häll allt i ett smörad form och strö sist på lingon och socker. Grädda i cirka 25 min. Under tiden kan du laga lingonkrämen som kakan ska serveras med.

JEANETTES LÅNGPANNA

(200 grader, mitten av ugnen 15-20 min)

- 150 gr smör
- 1 paket jäst
- 5 dl mjölk
- 1 ägg
- 1 dl ströcker
- 0,5 tsk salt
- 10 dl vetemjöl

Fyllning

- 150 gr rumsvarmt smör
- 2 msk vaniljsocker
- 3 dl florsocker
- 100 gr Philadelphiaost

Smula jästen i en bunke. Smält smör och häll i mjölken så det blir fingervarmt. Blanda. Vispa i ägg, socker och salt. Tillsätt mjölet lite i taget. Arbeta sedan till en lös deg och låt jäsa i 30 min. Under tiden degen jäser vispa ingredienserna till fyllningen. När degen jäst klart knådar du ut degen i en smord långpanna. Gör cirka 40 hål och tryck ner ungefär 1 tsk fyllning i varje hål. Låt sedan degen jäsa i ytterligare 15 min. Pensla med ägg och strö över pärlsocker. Låt grädda i 15-20 min. Låt svalna och skär cirka 40 rutor.

NÄRA DÖDEN

Kan en upplevelse av att vara i dödens närhet förhöja vår livskänsla och öka vår tillit till Gud? Här följer ett samtal med Kay Germeten som i en akut situation överlämnade sig i Guds händer. Hon svarar ett tveklöst ja på den frågan.

En februarikväll 2013 var det dukat till fest i Margaretakyrkans salar. Det var kyrkoherdemotagning och fullt med festklädda gäster. Under välkomstalet svimmade Kay. När hon vaknade till låg hon på golvet med frågan ”Var är jag?”. Hon såg upp mot ett välkänt tak och förstod att hon var i kyrkan. Det kändes gott i all förvirring. En annan av gästerna, en akutsjuksköterska var vid hennes sida. Kay berättade för honom att hon hade en ”utposning” på kroppspulsådern över hjärtat. När hon hörde sig själv säga de orden insåg hon hur allvarlig situationen var. ”Jag förstod att det inte var upp till mig eller någon annan människa hur det skulle gå”. I den stunden bad Kay ”Jag överlämnar mig, kropp och själ i dina händer – i din faderliga vård.” Hon var inte rädd längre, hon hade inte smärtor.

Det som hände sedan minns hon bara glimtvis. En massa folk som stod och väntade när hon kom med ambulans. Många händer som tog av och till och med klippte upp kläder. Röntgen som visade att aortan hade brustit och omedelbart dags för operation. När Kay vaknade var det ljust. Hon var törstig och bad om ett glas vatten och sedan ett till. Hon har ett tydligt minne av några läkare som stod en bit bort i

”

Det vackra, det goda betyder mer för mig nu och jag har lättare att släppa taget om det som jag inte uppskattar.

”

Jag vill ta vara på mina dagar. Här och nu – det är det enda vi vet.

rummet. De verkade glada och uppslupna, det var en festlig stämning runt dem. Kay hörde inte vad de talade om och frågade vad de firade. ”Vi är så glada när vi lyckas i en sådan här svår situation. Det är en stor uppmuntran för oss” svarade de. Det var att Kay överlevt operationen som de firade! Och när Mikael, akutsjuksköterskan som hade förstått situationen och hjälpt Kay att fort komma i väg till Ullevål sjukhus, kom på besök till sjuksängen kändes det stort. ”Då grät jag”, minns Kay.

Talgoxar och ödmjukhet

Före den här händelsen tog Kay, som de flesta av oss livet och hälsan för givna. Nu präglar glädjen och tacksamheten hennes dagar. ”Jag värdesätter det jag får vara med om”.

Kay berättar att hon varje morgon går ut på sin trapp med brödsmlur i handen. Då kommer några orädda talgoxar och äter ur hennes hand. ”Det vackra, det goda betyder mer för mig nu och jag har lättare att släppa taget om det som jag inte uppskattar. Livet har fördjupats.”

”Jag är inte rädd för döden men jag vill gärna leva”. Ibland kan man höra om livströtthet, livsleda. Det gäller inte Kay. Hon tar emot de dagar som kommer med tacksamhet. Att berätta om den starka upplevelsen tror hon kan hjälpa andra som upplever oro och rädsla för sjukdom och död. Hon är inte rädd att ta upp ämnet och tala om det.

Henri Nouwen har skrivit att en ödmjuk människa vet att hon fått livet som gåva av Gud och att hon är dyrbar i Guds ögon. I den bemärkelsen är Kay ödmjuk. Hon vet vem som gett henne livet och den vetskapen har gjort att hennes kärlek växer. ”Jag tror att Gud vill att vi ska leva tillsammans, vi människor och att vi ska visa kärlek till varandra oavsett vem eller vilka vi är.”

En kris och ett privilegium

Kay har också lärt sig att inget är självklart. Det som behöver göras ska göras här och nu. Att skjuta upp kan innebära att det inte sker. ”Jag vill ta vara på mina dagar. Här och nu – det är det enda vi vet.” Det var en tung väg tillbaka till livet och hälsan men nu är känslan av livsglädje mer intensiv. Det kan låta som en paradox men Kay upplever sig privilegierad som har varit med om att vara så nära döden och överlevt, att få leva med den erfarenheten har förändrat hennes upplevelse av livet.

Text: Kristina S. Furberg

Foto: Privat

Vem är Kay?

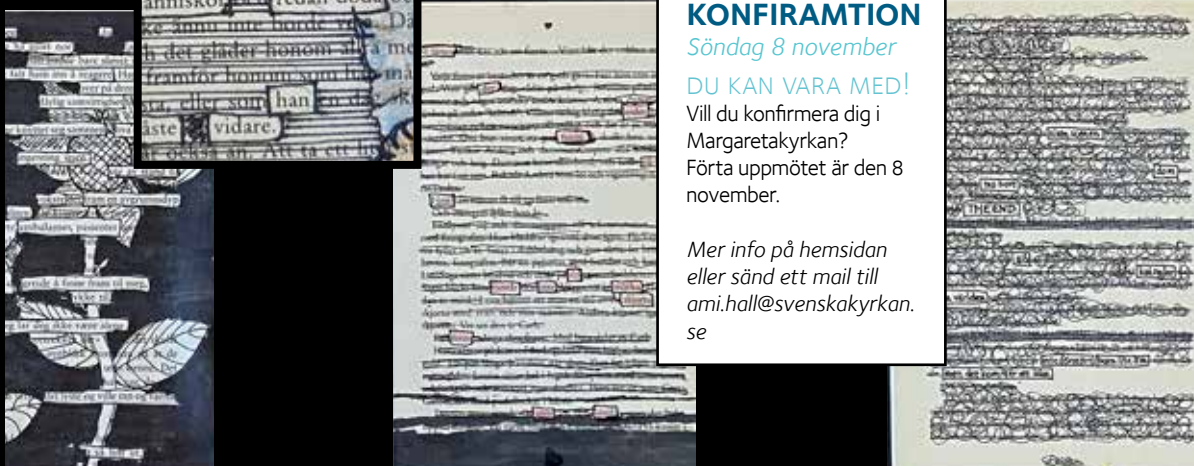
Namn: Kay Germeten

Yrke: Inredningsarkitekt, har bland annat varit med och utformat kyrkans och övriga lokalers inre miljö.

Andligt hem: Svenska Margaretakyrkan och människorna där.

EVERYBODY ARE AFRAID. MÅSTE VIDARE.

KONFIRMATION

Söndag 8 november

DU KAN VARA MED!

Vill du konfirmera dig i Margaretkyrkan? Förta uppmötet är den 8 november.

Mer info på hemsidan eller sänd ett mail till ami.hall@svenskakyrkan.se

JEG LAR DEG IKKE VÆRE ALENE.

INGEN VIND.

SISTA SCENEN.

NÅGRA REFLEKTIONER RUNT DÖDEN AV KONFIRMANDER 2019-2020.

Vem är du?

J	N	
☒	☐	Kvinna
☒	☐	Bor i eller pendlar till Norge
☐	☐	Gammal
☐	☐	Ung
☐	☐	Bor utanför Sverige
☐	☐	Är mitt i karriären
☐	☐	Har jobbat färdigt
☐	☐	Vill vidga mina vyer
☐	☐	Vill träffa nya och gamla vänner
☐	☐	Vill vara med i ett globalt nätverk
☐	☐	Annat

Om du har kryssat ja i två eller fler rutor är SWEA en förening för dig.

Bli medlem idag!

oslo@swea.org

www.swea.no

VÄLKOMMEN TILL SVERIGES AMBASSAD I OSLO

Svensk i Norge...

med frågor om pass, körkort, medborgarskap eller samordningsnummer? Eller nyfiken på vad vi på ambassaden arbetar med?

Besök vår hemsida

www.sverigesambassad.no

Följ oss på Facebook

Sveriges ambassad i Oslo

Upptäck oss på Instagram

Sweden in Norway

Tagga oss i en tweet

@SwedeninNO

Skicka ett mejl

ambassaden.oslo@gov.se

Slå oss en signal

24 11 42 00

Sveriges ambassad
Oslo

VILL DU BLI MEDLEM I EN AKTIV FÖRENING?

Norsk-Svensk Forening har över 250 medlemmar och främjar kultur och historisk gemenskap mellan Sverige och Norge. Hörnstenarna i programmet, som genomförs på Voksenåsen, är svenska traditioner som Valborgsmässoafton och Svensk Midsommarafton. Vi arrangerar också möten med kulturpersonligheter och utflykter.

Läs mer på www.norsksvenskforening.com

KONTAKT MED
NORSK-SVENSK FORENING

post@norsksvenskforening.com

www.norsksvenskforening.com

Anne Grethe Nilsen, medlemsansvarig,

tel 97 68 92 48 eller

Mikael Klingberg, styreleder, tel 90 74 73 14

VOKSENÅSEN

Voksenåsen 60 år!

Den 2 oktober kl. 12.30 var det precis 60 år sedan Kungen av Sverige och Kungen av Norge ankom Voksenåsen för att inviga Norges nationalgåva till Sverige.

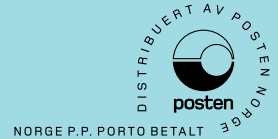
På grund av pandemi, reserestriktioner, och begränsad möjlighet att samla publik var det inte möjligt med en fysisk fest. Istället inviterade Voksenåsen till en digital jubileumssändning. Både Sveriges och Norges kulturministrars talade, Jenny Magnussons skulptur i entrén invigdes med modern dans, och stråkorkestern från Voksenåsen Sommerakademi 2020 spelade ifrån avslutningen av årets kurs.

Om du inte redan har gjort det, se vårt jubileum här: www.voksenaasen.no/voksenasen60

Till slut vill jag nämna att Voksenåsen numera säljer pizza och glass – som takeaway eller för att äta här. Jag lovar, det är värt turen!

/ Anna Floren, Programsjef Voksenåsen

Fra/From
Svenska kyrkan i Norge
Hammersborg Torg 8B
NO-0179 Oslo

DITT MEDLEMSKAP ÄR VIKTIGT FÖR MÅNGA

Varje medlem behöver bekräfta sitt medlemskap när man är bosatt i Norge.
Läs mer om ditt medlemskap på www.svenskakyrkan.se/norge

Om du inte redan bekräftat ditt medlemskap kan du göra det genom att antingen:

- fylla i talongen nedan och sända den i ett slutet kuvert till:
Svenska kyrkan i Norge, Hammersborg torg 8 B, 0179 Oslo
- gå in på hemsidan www.svenskakyrkan.se/Norge och bekräfta direkt
- skicka **"Jag bekräftar mitt medlemskap i Svenska kyrkan i Norge"** samt namn, födelsedatum och telefonnummer till e-post: medlemnorge@svenskakyrkan.se

Har du redan bekräftat ditt medlemskap en gång behöver du inte göra det flera gånger.
Är du osäker på i vilket trossamfund du står registrerad i? Ring det centrala registret i Brønnøysund, tel 75 00 75 00

.....
Medlemskap för barn under 15 år ska bekräftas av samtliga föräldrar/vårdnadshavare.
Blankett för detta hittar du på www.svenskakyrkan.se/norge

Jag (texta namn & efternamn)
bekräftar mitt medlemskap i Svenska kyrkan i Norge.

Adress:

Norskt personnummer:

Svenskt personnummer:

Mailadress:

Telefonnummer:

.....
Ort och datum **Underskrift**